ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 15

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 SIERPNIA 1931 R.

POSTĘPY TECHNICZNE W POLSKIM PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

W okresie głębokiego przesilenia gospodarczego inwestowanie poważniejszych kapitałów w celu rozszerzania istniejących gałęzi produkcji — jeżeli pokrywają one zapotrzebowanie wewnętrzne—lub też zbyt daleko idąca modernizacja takich działów: nie należą oczywiście ani do zjawisk często spotykanych, ani gospodarczo uzasadnionych. Natomiast z żywem zadowoleniem należy podkreślać organizowanie nowych działów wytwórczości, zwłaszcza jeśli wprowadzany na rynek artykuł wypiera skutecznie importowane dotychczas z zagranicy towary. Nietylko bowiem mamy wówczas do zanotowania niewątpliwy postęp techniczny, lecz przedewszystkiem dodatni objaw w zakresie aktywizacji naszego bilansu handlowego, choćby na wąskim stosunkowo odcinku.

Rok bieżący nie wykazał poważniejszych postępów na tem tle, jeśli mowa o polskim przemyśle chemicznym. Depresja konjunkturalna nie sprzyjała realizacji istniejących pomysłów i planów. Przedsiębiorstwa, które w programie rozwojowym miały nawet zamiary zorganizowania nowych działów wytwórczości, odłożyły urzeczywistnienie ich do odleglejszej lub bliższej przyszłości. Tem więcej na podobnem tle należy uwypuklić poczynania dwóch naszych przedsiębiorstw chemicznych, które — nie bacząc na trudne położenie — nie ulękły się zorganizowania na skalę europejską nowych lub niedostatecznie jeszcze w kraju rozwiniętych gałęzi produkcji chemicznej.

Zasłużone w zakresie przemysłu elektrochemicznego Zakłady Elektro w Łaziskach Górnych — które mają już dobrze zapisaną kartę w dziejach rozwoju wytwórczości chemicznej z uwagi na uruchomienie produkcji stopów żelaza — w ostatnich tygodniach wypuściły na rynek „Alka - Elektro - Cement". Jest to cement glinowy, produkowany nie przez wypalanie, lecz przez stapianie w specjalnych piecach elektrycznych w wysokich temperaturach; głównym składnikiem jest tlenek glinu. Cement ten charakteryzuje się, między innemi, dużą szybkością twardnienia przy normalnem wiązaniu, wielką twardością, wysoką wytrzymałością na ściskanie i — co dla przemysłu chemicznego jest okolicznością szczególnie doniosłą — odpornością na działania chemiczne. Ostatnia cecha sprawia, że szczególnie w przemyśle chemicznym „Alka-Elektro-Cement" powinien znaleźć szerokie zastosowanie. Zarówno konstrukcje nośne narażone na wpływy chemiczne, jak podłogi, kadzie, rezerwuary, kanały, magazyny, hale fabryczne buduje się z cementu glinowego, albo przynajmniej wyprawia tym cementem, aby uchronić wszystkie podobne urządzenia od szkodliwych działań chemicznych. Cementy glinowe sprowadzaliśmy dotychczas z zagranicy; uruchomienie produkcji ich w kraju uniezależni nas od obcej wytwórczości i przyczyni się do dalszego umocnienia naszej samowystarczalności przemysłowej.

Drugiem dodatniem zjawiskiem jest zbliżający się już do końca montaż aparatury do wytwarzania produktu analogicznego do celofanu, w Tomaszowskiej Fabryce Sztucznego Jedwabiu. Wprawdzie w kraju istnieje już jedna fabryka, produkująca podobne artykuły — mianowicie Zakłady Chemiczne „Stanisław Kwinto i Synowie" w Toruniu; jednak obie fabryki pracować będą według odmiennych metod. Niezawodnie też wyprą całkowicie z rynku polskiego importowany produkt, który znajduje szerokie zastosowanie, a obecnie jest już prawie niezastąpiony w opakowaniach wielu artykułów farmaceutycznych, wyrobów cukierniczych i t. d.

Na tle ogólnego defetyzmu, wywołanego nadzwyczaj ciężkiem położeniem gospodarczem, tem mocniej uwydatnić należy fakty, świadczące o energji potencjalnej naszego przemysłu.

WYWÓZ PRODUKTÓW CHEMICZNYCH W CIĄGU 5-CIU MIESIĘCY 1931 R.

Skutki kryzysu ekonomicznego w Europie dały się również odczuć w zakresie wywozu produktów chemicznych z Polski. Od kilku lat wywóz ten posiadał tendencję powolnego coprawda, lecz stałego wzrostu, jednak w ciągu 5-ciu miesięcy 1931 r. zauważyć się daje dość poważny spadek, jak to wynika z zamieszczonego poniżej zestawienia.

Wywóz	w tonnach			w tys. złotych		
	1930	1931	Spadek	1930	1931	Spadek
Nawozy sztuczne	71.566	59.304	17%	16.234	11.453	29%
Związki nieorganiczne	15.947	14.965	6%	4.145	2.854	31%
Produkty dest. węgla	11.867	8.625	28%	5.933	4.459	25%
Produkty dest. drzewa	5.415	4.427	18%	1.571	1.091	30%
Wyroby przem. tłuszczowego	8.109	5.078	37%	3.215	1.816	44%
Inne produkty organiczne	580	538	7%	1.102	858	22%
Farby i lakiery	1.246	1.223	2%	1.615	1.255	20%
Wyroby gumowe	603	582	3%	4.800	4.147	13%
Jedwab sztucz.	423	320	25%	8.361	2.559	70%
Różne	1.416	587	58%	1.844	845	55%
	111.172	48.820	18%	95.649	31.337	36%

Nader znamienne jest, że wywóz zmniejszył się ilościowo o 18%, zaś wartościowo o 36%, co związane jest ze zjawiskiem zniżki cen na rynkach międzynarodowych. Zjawisko to występuje szczególnie jaskrawo w zakresie jedwabiu sztucznego, nawozów sztucznych, farb i lakierów.

Kurczenie wywozu produktów chemicznych daje się zaobserwować w wielu krajach, co mogłoby dowodzić powszechności zjawiska; poniższa tablica ilustruje wywóz z niektórych krajów w pierwszych miesiącach r. b.:

Anglja	za 5 mies. 1930	£	10.229.709
Niemcy	„ „ „ „	RM.	529.078.000
Szwajcarja	„ „ „ „	fr. szw.	69.455.000
Francja	za 4 mies. 1930	frs. fr.	1.080.353.000
Włochy	„ „ „ „	L.	179.754.000

Anglja	za 5 mies. 1931	£	7.634.283	— 25%
Niemcy	„ „ „ „	RM.	416.601.000	— 21%
Szwajcarja	„ „ „ „	fr. szw.	60.818.000	— 13%
Francja	za 4 mies. 1931	frs. fr.	855.605.000	— 21%
Włochy	„ „ „ „	L.	128.338.000	— 28%

Znamienne jest przytem, że wywóz polskich produktów chemicznych spadł ilościowo w mniejszej mierze, niż np. w Anglji, Włoszech i Niemczech. Natomiast wartość przeciętna tonny eksportowanych towarów w innych krajach nie uległa prawie zmianie, gdy w Polsce obniżyła się o ca. 25%. Zjawisko to staje się zrozumiałe z uwagi na okoliczność, że polski przemysł chemiczny od niedawna zaledwie interesuje się wywozem w szerszym zakresie. Jeżeli standaryzowany towar z krajów wyspecjalizowanych w wywozie nie może znaleźć zbytu, to oczywiście poszukiwanie źródeł sprzedaży przez niewprowadzony towar o niedostatecznie wyrobionej marce nastręcza znacznie większe trudności i zmusza do ponoszenia ofiar w cenie.

ZE SPRAW TRAKTATOWYCH

W końcu czerwca r. b. podpisany został traktat handlowy austrjacko - węgierski, oparty na preferencjach kolejowych i kredytowych. W zakresie celnym przyznane zostały liczne wzajemne zniżki, z których Polska korzystać będzie na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania. W dziedzinie produktów chemicznych przysługują Polsce następujące zniżki celne:

	W taryfie celnej austrjackiej	za 100 kg.
Poz. 194.	Jedwab sztuczny, surowy niefarbowany do 75 drs.	bez cła
Poz. 499.	Kwas siarkowy stężony (Oleum)	3,70 Kor. zł.
Poz. 555.	Makuchy lniane	bez cła
	W taryfie celnej węgierskiej	
Poz. 271. d.	Ałun chromowy	3,— Kor. zł.
Poz. 274.	Siarczek sodu	bez cła
Poz. 285.	Cyjanki	bez cła
Poz. 350.	Terpentyna oczyszczona	bez cła
Poz. 351.	Olej żywiczny	8,— Kor. zł.
Poz. 367.	Mydło toaletowe	150,— Kor. zł.
Poz. 413.	Farby ziemne (z domieszkami do 5% barwnika org.)	12,— „ „
Poz. 414.	Żółcień chromowa i cynkowa, cynober, zieleń chromowa i cynkowa	32,50 „ „
	Farby ziemne (z domieszkami powyżej 5% barwnika org.)	32,— „ „
Poz. 673.	Kalosze i obuwie gumowe	150,— „ „

Podpisana została umowa handlowa niemiecko-rumuńska, zawierająca wzajemne zniżki preferencyjne. Umowa ta nie wejdzie w życie przed dn. 1 października b. r. Wśród przyznanych w taryfie rumuńskiej zniżek celnych, z których Polska korzystać będzie na zasadzie kauzuli największego uprzywilejowania, znajdują się następujące artykuły, interesujące przemysł chemiczny:

Poz.	Nazwa towaru	dawna stawka	ulga przyznana Niemcom
		za 100 kg.	
341	Olej rycynowy sulfurowany	1.600 lei	1 000 lei
348	Linoleum		
	a) jednego koloru albo z deseniami druk.	1.200 „	600 „
	b) z deseniem inkrustowanym	1.500 „	700 „
826	Różne wyroby gumowe	6.750 „	4.000 „
835	Artykuły z kauczuku do użytku lekarskiego	7.500 „	5.500 „
1767	Żółcień chromowa, cynkowa i inne żółte farby mineralne	1.000 „	700 „
1772	Atramenty do typografji	600 „	450 „

TARYFY ZWIĄZKOWE

Z dniem 15 lipca 1931 weszła w życie taryfa związkowa w komunikacji między Polską a portami wzdłuż Dunaju przy użyciu drogi kolejowej do lub od Bratislavy i Komarna, oraz przy użyciu na Dunaju jednego z 8-iu skartelizowanych dunajowych przedsiębiorstw żeglugowych. Taryfa ta wprowadza szereg zniżek przewozowych w tranzycie przez Czechosłowację, jak również w przewozach Dunajem, tak dalece, że ostateczne koszty przewozu tą drogą do portów dunajowych są niższe od kosztów przy bezpośredniej komunikacji kolejowej. Taryfa ta ustala pozatem szereg udogodnień, dzięki którym koszty transportu są dokładnie zgóry wyliczone za przebieg kolejami i wodą, łącznie ze wszelkiemi kosztami przy ładunku, manipulacjach celnych i t. p. W każdym razie pośrednictwo domów ekspedycyjnych jest całkowicie zbędne. Dzięki tej taryfie, nasza zdolność konkurencyjna na szeregu rynków południowych, specjalnie zaś na Węgrzech, w Jugosławji, Bułgarji i Rumunji wzrasta wydatnie. Polski towar w licznych wypadkach odczuwał konkurencję towarów pochodzących z krajów, które wskutek możności korzystania z taniej drogi wodnej Dunajem mogły uskuteczniać dostawy po tańszych cenach. Specjalnie dotkliwa była konkurencja południowych Niemiec i Austrji.

Taryfa dunajowa obejmuje między innemi następujące produkty chemiczne: nawozy sztuczne, biel cynkową, farby, żelazomangan, litopon, margarynę, terpentynę, węgiel drzewny.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Monitorze Polskim Nr. 167 z dnia 23 lipca r. b. ukazało się pod pozycją 242 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 lipca 1931 w sprawie uzupełnienia wykazu środków, dopuszczonych do skażenia tłuszczów przy odprawach celnych.

W myśl przepisów tego Rozporządzenia, do skażania tłuszczów zestalonych i olejów roślinnych, objętych poz. 51 p. 2a i poz. 117 p. 7 — można używać, obok środków wymienionych w Rozporządzeniu z dnia 20 maja 1931 — również wolnych kwasów tłuszczowych w ilościach nie mniejszych, niż 8%. Rozporządzenie uprawnia dalej do wykonywania analiz tłuszczów wszystkie państwowe laboratorja chemiczne, oraz pracownie zaprzysiężonych chemików - ekspertów Izb Przemysłowo-Handlowych. Dalszem uzupełnieniem wspomnianego Rozporządzenia jest okólnik T. 25, wydany przez Dep. Ceł za Nr. D. IV.10956.2.31, który wyjaśnia, że zabezpieczenie celne nie ma być pobierane w wypadkach, gdy skażanie tłuszczów odbywa się bądź w Urzędzie Celnym, bądź w zakładzie przemysłowym, jeżeli tylko dostarczona przesyłka tłuszczów będzie skażona przed zdjęciem konwoju; za przesyłki tłuszczów i olejów, skażone zagranicą, lub też przechowywane do chwili skażania w składach fabryki pod zamknięciem celnem — zabezpieczenie ma być pobierane. Okólnik wyjaśnia też, że udzielenie zezwolenia na skażanie w urzędzie celnym leży w kompetencji urzędów celnych.

Związek Przemysłu Chemicznego nie ustaje w staraniach, aby zabezpieczenie celne mogło być składane również w wekslach kaucyjnych.

W Dz. Ust. Nr. 61 z dnia 15 lipca r. b. ukazało się pod poz. 495 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dnia 22 czerwca 1931 w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej. Rozporządzenie to wprowadza nowe stawki celne na szereg artykułów chemicznych, mianowicie:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Stawka celna w zł. od 100 kg.	
		dotychczasowa	nowa
52 p. 8	Parafina wszelka . . .	48.10	75,—
84 p. 1	Ropa naftowa w stanie naturalnym	10,40	15,—
100p.4	Chromiany, dwuchromiany, nadchromiany potasu i sodu	42,90	60,—
105p.2	Soda amonjakalna i krystaliczna	6,50	15,—
108p.1	Kwas siarkowy wszelkiej koncentracji	1,50	3,—
	Uwaga: kwas siarkowy wszelkiej koncentracji za pozwoleniem Min. Skarbu	—	1,50
108p,2	Kwas siarkowy dymiący (oleum) i bezwodnik kwasu siarkowego . .	5,20	8,—
108 p6, b	Kwas mrówkowy . . .	80,—	120,—
108 p.7 a	Kwas winowy . . .	169,	220,—
108 p. 7b	Kwas cytrynowy . . ,	130,—	220,—
112 p.3 a	Chlor ciekły, fosgen . .	32,50	60,—
112 p.17 h	Chlorobenzol . . . . ,	17.20	60,—
180 p. 4	Wata z jedwabiu sztucznego, odpadki z jedwabiu sztucznego, nieczesane i czesane (peignés):		
	a) niebarwione . .	39,—	400,—
	b) barwione . . .	136,—	450,—

Rozporządzenie powyższe weszło w życie dnia 29 lipca r. b.

W Dz. Ust. Nr. 62 z dnia 22 lipca r. b. ukazało się pod poz. 501 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1931 w sprawie zakazu przywozu nawozów azotowych.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, został zakazany przywóz do obszaru celnego Rzeczypospolitej następujących nawozów azotowych: azotanu amonu (poz. 98. p. 4.), siarczanu amonu (poz. 98. p. 5), saletry chilijskiej (poz. 103. p. 1), azotanu sodu (poz. 103. p. 2), saletry wapniowej (poz. 103. p. 3), azotniaku (poz. 103. p. 5), oraz mieszanin wszystkich tych nawozów, również z innemi ciałami.

Rozporządzenie to weszło w życie dnia 22-go lipca r. b.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,61 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,81 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110 125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.00 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	120 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14%N	—
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	200 „
„ „ saponifikat	190 „
Cleum 20%	19,94 „
Olej lniany	150 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	36 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	11,52—12,16 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	380 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIA MAKSIMUM WYGODY, OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZEŃSTWA

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź. 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż i 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący: .
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia (C_aCl_2):
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE",

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc. Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10